

Masarykova Univerzita v Brně
Filozofická Fakulta
Ústav české literatury a knihovnictví
Katedra Informačních studií a knihovnictví

LITERÁRNÍ REŠERŠE

Téma rešerše: Mladí a digitální technologie

Zpracovatel: Markéta Dudová

Počet záznamů: 10

Datum zpracování: 14. 10. 2022

Analytický list

Rešeršní požadavek

Tématem rešerše jsou mladí lidé a digitální technologie. Cílem je vyhledat odborné zdroje (články, monografie, konferenční příspěvky, výzkumy apod.), které se zabývají výhradně tematikou zmíněnou na hodině 13. 10. 2022 předmětu Blok expertů, ale i příbuznými pojmy.

Klíčové pojmy:

- Digitální technologie, internet, sociální sítě, děti, dospívající, adolescenti, bezpečnost na internetu
- Digital technology, social networks, children, young adults, internet safety

Synonyma:

- Internetová rizika
- Internet risks

Související pojmy:

- Schopnosti a dovednosti, rodiče
- Abilities and skills, parents

Nadřazené pojmy:

- Zhodnocení dovedností
- Achievement evaluation

Vymezení rešerše:

- Řezeno abecedně
- Jazykově vymezeno na český a anglický jazyk
- Současné zdroje

Informační zdroje, rešeršní dotazy a strategie vyhledávání:

V prvotní fázi byly zkoušeny různé rešeršní dotazy obsahující synonyma a nadřazené pojmy, nepřinesly však relevantní výsledky. Výsledky byly vhodné pouze částečně. Bylo tedy potřeba vyhledávání rozšířit a vybrat vhodné zdroje, které obsahují záznamy na dané téma. Proto byla využita rešeršní strategie rostoucí perly, osekávání i stavebních kamenů. Všechny tyto strategie byly použity postupně tak, aby bylo možné najít relevantní zdroje. Dále jsou v rešerši použity operátory AND, OR, NOT a pomocné znaky (např. “, ?). Byly zvoleny databáze jako Discovery MUNI, ProQuest, ResearchGate a JSTOR.

1. ARNSETH, H., Ch., Erstad, O., Juhaňák, L., & Zounek, J. (2016). Pedagogika a nové výzvy výzkumu ICT: role digitálních technologií v každodenním životě a učení mládeže. *Studia pedagogica*, 21(1), 8-110.
Odborná stať se zabývá problematikou učení mládeže v digitálním prostředí. V tomto případě se jedná o oblast pedagogiky, zejména to, jak by toto téma měli uchopit učitelé, aby vedli své žáky ke vhodnému využití informačních a komunikačních technologií. Stať se opírá o jednotlivé výzkumy mladých lidí užívajících ICT, které jsou zde dále podrobně analyzovány. Na přednášce bylo téma dětí a mládeže v kyberprostoru rozebíráno po celou dobu.
2. BEDROŠOVÁ, M., Hlavová, R., Macháčková, H., Dědková, L., & Šmahel, D. (2018). Czech children and adolescent on the internet: Report from a survey at primary and secondary schools. Project EU Kids Online IV – the Czech Republic. Brno: Masaryk University.
https://irtis.muni.cz/media/3137007/eu_kids_online_report_2018_en_main.pdf
Jedná se o výsledky výzkumu žáků základních škol a jejich chování v oblasti internetu. Výběr tohoto zdroje úzce souvisí s prezentací z přednášky, která se také zabývala dětmi a adolescenty užívajícími internet a podrobně sledovala jednotlivé aspekty jejich práce s internetem. Tento zdroj se však (na rozdíl od výzkumu z prezentace dané přednášky) zaměřuje pouze na žáky v ČR.
3. BRDIČKA, Bořivoj. Vliv technologií na inovaci výukových metod. [online]. Praha: Katedra informačních technologií a technické výchovy, PedF UK Praha. [cit. 2022-10-14].
Výběr tohoto zdroje souvisí se zdrojem č. 1, jedná se o příbuzné téma. I v tomto případě se autor zaměřil na děti a mládež a jejich chování v kyberprostoru. Zkoumal především to, jak žáci využívají technologie ve škole a jak jim tyto technologie pomáhají usnadnit výuku. Opět se jedná o téma, které bylo na přednášce řešeno.
4. DURNDELL, A., & HAAG, Z. (2002). Computer self efficacy, computer anxiety, attitudes towards the Internet and reported experience with the Internet, by gender, in an East European sample. *Computers in human behavior*, 18(5), 521–535.
Článek analyzuje chování mladých lidí na internetu a zaměřuje se především na hrozby, které jsou s online prostorem úzce spjaty. Příkladem může být počítačová úzkost, na kterou je v článku také brán ohled. Tento fenomén však není jediným problémem v oblasti internetu, na což autoři článku také upozorňují. Přednáška se věnovala i této oblasti, konkrétně zkušenostem mladých lidí a jejich práci s internetem a špatnými zážitky v kyberprostoru.
5. KOPECKÝ, K., & Szotkowski, R. (2019). České děti v kybersvětě (výzkumná zpráva). O2 Czech Republic & Univerzita Palackého v Olomouci. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace. <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vy-zkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>
Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci roku 2019 provedlo výzkum zaměřený na chování dětí v online prostředí, které aktivity v online světě děti provozují a s jakými riziky a hrozbami se na internetu setkávají. Jako způsob výzkumu byl zvolen dotazník, který přinesl 27 177 respondentů ve věku 7-17 let. Vybraný zdroj souvisí s prezentací na přednášce.

6. POKORNÝ, Martin. *Digitální technologie ve výuce*. Kralice na Hané: Computer Media, 2009. ISBN 978-80-7402-012-4.
Kniha je rozdělena na dva díly. Jedná se o monografii určenou primárně žákům 8. a 9. tříd základních škol. Kniha ukazuje základní pojmy jako je informatika či výpočetní technika, dále operační systémy, internet, využití digitálních přístrojů a technologií v praxi. Na konci každé lekce se také nachází praktická cvičení, díky kterým žáci lépe látku uchopí. Publikace souvisí s přednáškou tak, že díky ní mladí lidé pochopí, jak eticky využívat internet a digitální technologie a jak si usnadnit život v online prostoru.
7. VACEK, Jaroslav, 2010. Počítače, internet a další technologie u dětí a dospívajících: rizika a jejich prevence. In: Krajský úřad Karlovarského kraje [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF a VFN, 27. září 2009 [cit. 2022-10-14]. <http://www.kr-karlovarsky.cz/nr/rdonlyres/9c24e422-260b-4bb6-ae1b-a8be790a915f/0/vacek.pdf>
Tento zdroj analyzuje chování mladých lidí na internetu. Opět, stejně jako předchozí zdroje, se zaměřuje na děti a dospívající v České republice. Na rozdíl od ostatních článků a monografií, které se zabývaly pouze problémy, se tento zdroj soustředí i na to, jak daným problémům předcházet a jak se jim bránit. Toto téma bylo na přednášce také řešeno.
8. WILLARD, Nancy E. *Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Champaign: Research Press, 2007. ISBN 978-0-87822-537-8.
Kyberšikana je jednou z hrozeb na internetu. Mladí lidé jsou jí vystaveni nejčastěji, a tak byl vybraný zdroj zvolen (téma bylo také okrajově zmíněno na přednášce). Tento zdroj se však nevěnuje pouze kyberšikaně, ale také jiným hrozbám a problémům, se kterými se můžeme v online prostoru setkat. Mnoho lidí často neví, jak tyto problémy řešit nebo jak se jim bránit, což autoři také zmiňují a navrhují způsoby a cesty, jak předejít takovým hrozbám.
9. WOLFERS, L. N., & Schneider, F. M. (2020). *Using Media for Coping: A Scoping Review*. Sage Publications Inc. <https://doi.org/10.1177/0093650220939778>
Publikace se zabývá dětmi a adolescenty a způsobem, jakým zvládají a používají internet a média celkově. Autor reflektuje především to, že mladí lidé využívají internet ke spolupráci a k vytvoření určitých komunit, které sdílí své zájmy. I to jsme na přednášce řešili, a tak byl zdroj vybrán.
10. YOUNG, K. *Internet Addiction: Symptoms, Evaluation, And Treatment*. Innovations In Clinical Practice, 1999. 17. <http://v2.netaddiction.com/articles/symptoms.pdf>
Když pohlédneme na datum vydání článku, je evidentní, že se závislost na internetu řeší již mnoho let, zejména u dětí a dospívajících. Na přednášce jsme také řešili mimo jiné i toto téma (tedy téma závislosti) a přirovnávali jsme závislost na internetu k jiným závislostem (např. závislostem na drogách apod:)). Tento vybraný zdroj tedy také souvisí s diskutovanými problémy zmíněnými na přednášce.